



© Frank Wille

Røre om havørnene

Mariane Paviasen fra IA vil have en optælling af havørnene i Sydgrønland, så fåreholderne kan regulere dem. Ornitologen Frank Wille tager skarpt afstand fra forslaget, der vil gå ud over turismen

HAVØRNE

Jesper Hansen
jesper@sermitsiaq.gl

Nu skal havørnene i Sydgrønland skrives i mandtal. Det foreslår Mariane Paviasen (IA) i et beslutningsforslag i Inatsisartut, som skal førstebehandles den 13. oktober. Optællingen skal bane vej for en såkaldt regulering – altså nedskydning – af havørne for at mindske bestanden.

Forslaget kommer efter fåreholdernes årsmøde i begyndelsen af juli, hvor spørgsmålet endnu en gang var til debat.

– Det er vigtigt, at optællingen sker, da ørnebestanden stiger, og det er for nogle fåreholdere problematisk, da ørne også jager lam og får, siger Mariane Paviasen til Sermitsiaq.

Vejen til selvstændighed

– Fåreholdernes erhverv er lige så vigtigt som andre erhverv. Det er dem, der sørger for, at vi har det smagfulde lammekød og er i den grad med til at forsyne os med kød. Jeg ser gerne, at vi øger landbrugsproduktionen og får flere dyr i produktionen, da det i mine øjne er en vigtig vej til selvstæn-

dighed, når vi selv producerer mere kød og flere grøntsager i vores land. Vi er alt for afhængig af andre landes madproduktion, mener Mariane Paviasen.

– Som vi ved, er ørne fredet og har været det siden 1973. Budskabet fra Sydgrønlands erhvervsdrivende fåreholdere er, at bestanden af ørne er voksende, og at det er til gene for erhvervet. Det er et problem, at ørne spiser de små lam, og at fåreholderne mister mange af deres lam på denne måde, siger Mariane Paviasen i bemærkningerne til forslaget. Hun anslår, at fem procent af ørnenes kost består af lam.

Ornitologen Frank Wille, der i halvfjerds-erne stod for en optælling af de grønlandske havørne og siden har kæmpet en utrættelig kamp for havørnene, er rystet over forslaget.

– Mange af fåreholderne er jo i gang med at opbygge turismevirksomheder ved siden af fåreholdet – og en fornyet jagt på havørne vil skræmme turisterne langt væk fra Sydgrønland, ja, måske hele Grønland, siger Frank Wille til Sermitsiaq.

– Jeg forstår slet ikke argumentationen. Der er heldigvis en voksende bestand af havørne, og jeg kan slet ikke genkende argumentet om, at fem procent af deres kost består af levende lam. Men det skal naturligvis med for helheden, at havørne

Nattorallip arnavissap piaqqani qeerlutuukkut sinnikuinik nerisikkai.

Havørnemor fodrer sine unger med resterne af en andefugl.

gerne tager ådsler, men det er jo dyr, der er døde i forvejen, så det går jo ikke ud over fåreholderne.

Det passer ikke

– Jeg har systematisk studeret havørne kontinuerligt siden 1972. Det er magtpåliggende for mig at indskærpe, at det ikke kan udledes fra mit materiale, at havørnen angiveligt skulle leve af fem procent lam.

– Fåreholderne glemmer tilsyneladende, at havørnene også er med til at regulere bestanden af ræve og dermed med til at forhindre udbredelsen af rabies. Det er da en stor fordel for fangerne.

– Jeg har netop kontaktet den svenske professor Björn Helander på Stockholms Universitet om situationen. Han er denne verdens fremmeste forsker indenfor havørnen og jeg har arbejdet sammen med ham siden 1976.

En særlig grønlandsk race

– Han peger blandt andet på, at den grønlandske havørnepopulation ikke har kontakt med andre landes havørne og derfor er sin egen race. Den er en af denne verdens fuglepopulationer med færrest isolerede individer. En genoptagning af jagten på havørne kan derfor have katastrofale konsekvenser for en fuglerace, der er helt enestående på verdensplan.

– Jeg kan godt sige, at en regulering af lige netop denne fugl vil udløse et ramaskrig i brede kredse verden over. Også indenfor de segmenter som man angiveligt gerne ser indenfor turismen, der er et af de erhverv, som Grønland skal overleve på

i fremtiden. Derfor er jeg meget bekymret over forslaget – ikke mindst for turismens skyld.

Dyr optælling

Mariane Paviasen ønsker, at Naalakkersuisut skal lave en optælling af den sydgrønlandske havørnebestand i 2023. Hun anslår, at optællingen vil koste i alt en million kroner – 500.000 kroner til selve optællingen og 500.000 kroner til ansættelsen af en akademisk medarbejder i administrationen.

Frank Wille tror ikke på, at det kan gøres ordentligt for de penge.

– Det bliver en gang makværk, siger han.

– Man kan ikke lave en ordentlig optælling på kun en sæson. Det giver ikke mening, fordi havørne først yngler i femårsalderen – og i øvrigt slet ikke får unger hvert får. Skal man have et retvisende billede af havørnebestanden skal man observere fuglene over flere år.

– Sidste optælling i halvfjerds-erne tog os 12 år. Det skyldes at kun en vis del af bestanden deltager aktivt i yngleaktiviteten et givent år, og at man kun med sikkerhed kan tælle de par, som har unger i reden.

– I rugetiden i april og maj måned skal man holde sig på god afstand af rederne for at undgå at fuglene forlader reden. Endvidere mister en del af ørne deres æg og små unger, når det er dårligt vejr i længere tid. Det har vi set i år, hvor der har været kulde og meget nedbør. Med andre ord er det ikke muligt på en sæson at fastslå havørnebestandens størrelse og eventuelle ændringer.

Nattorallit aalassassimaarutigineqartut

IA-meersoq Mariane Paviasen Kujataani nattorallit kisinneqarnissaannik piumasaqarpoq, savaatilinnit ikilisarneqarsinnaalerniassammata. Timmiarsiooq Frank Wille siunnersuummut sakkortuumik akerlillivoq, tamanna takornariaqarnermut eqquissammat

NATTORALLIT

Jesper Hansen

jesper@sermitsiaq.gl

Kujataani nattorallit kisinneqartussanngorput. Taama Mariane Paviasen (IA) Inatsisartuni aalajangiiffisassatut siunnersuummi, oktobarip 13-iani siullermeerneqartussami, siunnersuuteqarpoq. Kisitsinikkut killilersuineq – tassa nattorallit ikilisarnerlugit piniarneqarnissaat - aqutissiuunneqassaaq.

Siunnersuut juulip aallartinnerani savaatillit ukiumoortumik ataatsimeeqatigiinnerisa, apequttip kingumut oqaluuserineqaqqiffisasaata, kingorna saqqummiunneqarpoq.

– Kisitsisoqarnissaa pingaaruteqarpoq, nattorallit amerliartormata, tamannalu savaatillinnut ajornartorsiutaammat, nattorallit savaaqqanik savanillu aamma piniartarmata, Mariane Paviasen Sermitsiamut oqarpoq.

Namminiilivinnissamut aqut

– Savaatillit inuussutissarsiutaat inuussutissarsiutitut allatulli pingaaruteqatigaaq. Taakkuupput savaaqqat neqaannik mamarluartunik uagutsinnut pissaqartitsisut neqimillu uagutsinnut annertuumik pilersueqataasut. Nunalerinnermit tunisassiornerup annertusineqarnissaa uumasuutinillu amerlanernik tunisassiorqalernissaa kissaatigaara, nunatsinni neqimik annertuneruumik naatitanillu tunisassiornerulerutta

tamanna uanga isinni namminiilivinnissamut aqutissammat pingaaruteqartoq. Nunat allat nerisassanik tunisassiorneranik isumalluuteqarpallaarpugut, Mariane Paviasen isumaqarpoq.

– Naluneqanngitsutut Nattorallit eqqissimatitaapput tamannalu 1973-mili atuuppoq. Maanna Kujataani savaateqarnermik inuussutissarsiuteqartut Nattorallit amerlatsikkiartuinnarnerarlugit oqariartuuteqartalerput inuussutissarsiutiminnullu akornutigalugit oqaatigisarpaat. Nattorallit savaaqqanik nerisarsinnaasarnerat ajornartorsiutigineqarpoq savaatillillu savaatiminnik arlalinnik annaasaqaatigisarlugi oqaatigaat, Mariane Paviasen siunnersuummut oqaaseqaatini allappoq. Taanna missingiivoq nattorallit nerisaasa 5 procentii tassaasut savaaqqat.

Timmiarsiooq Frank Wille, Kalaallit Nunaanni nattoralinnik 70-ikkunni kisitsinermik isumaginittuq taamanimiillu nattoralinnik qasusuilluni sorsuutiginnissimasoq, siunnersuutigineqartoq pillugu quarsaarsimavoq.

– Savaatillimmi ilarpassui savaateqarnerup saniatigut takornariaqarnermik ingerlataqalersimapput – nattoralillu piniarneqaaqqilissappata takornariat Kujataaninggaanniit, aamma immaqqa Kalaallit Nunaannit tamarmit, tatamisinneqassapput, Frank Wille Sermitsiamut oqarpoq.

– Tunngavilersuut paasisinnaanngilluinnarpara. Qujanartumik nattorallit amerliartorput, aamma nerisaasa 5 procentiisa savaaqqanik uumasumik imaqarnerannik tunngavilersuut ilisarisinnaanngilluinnarpara. Kisianni ataatsimut isiginninnermut

soorunami ilanngunneqassaaq, nattorallit uumasunik toquinnarsimasunik aamma nerisaqartarnerat, taakkualu toqoreersimasarmata savaatillinnut akornutaasinnaanngillat.

Ilumuunngilaq

– Nattorallit 1972-imiilli aaqqissuussaasumik ataavartumik misissugarisimavakka. Nattorallit savaaqqanik 5 procentimik nerisaqarnerassallugit uanga misissuisarninni paasissutissaatinnit inerniliisoqarsinnaannginnera erseqqissaatigissallugu pingaartitorujussuuara.

– Nattorallit terianniaqassutsimik killilersueqataanerit taamalu perlerornermik aamma siammatsaaliueqataanerit savaatillit puorsimagunarpaat. Tamanna piniartunut iluaqtaasorujussuuvoq.

– Stockholms Universitetimi professori Björn Helander pissutsit pillugit attaveqarfigeqqammerpara. Taanna nattoralinnik misissuinerup iluani nunarsuarmit ilisimatutartut siuarsimanerpaartaraat taannalu 1976-imiilli suleqatigisimavara.

Kalaallit Nunaata nattoralia immikkuullarisoq

– Kalaallit Nunaanni nattorallit nunani allani nattoralinnut attaveqannginnerat taamaattumillu nattoralittut immikkuullariluinnartuunerat taassuma ilaatigut aamma tikkuarpaa. Nunarsuarmit timmiaqatigiiat ikinnerpaamik avinngarussimasumiittunik timmisartallit ilagaat. Taamaattumik nattorallit piniarneqaaqqilissagaluarpata tamanna timmissamut, nunarsuaq tamakkerlugu asseqanngilluinnartuusumut, ajorluinnartumik kinguneqarsinnaavoq.

– Oqaatigisinnaavara, timmissanik taakuninngarpiaq killilersuilerneq nunarsuaq tamakkerlugu inuit siamasissut akornanni naammagittaalliornerujussuarmik kinguneqassammat. Aamma immikkoortut takornariaqarnerup, Kalaallit Nunaata siunissami inuussutissarsiutitut isumalluutigisasaata ilaata, iluani takorusunneqartut iluanni. Taamaattumik siunnersuut ernummatigiso-

rujussuuara – minnerunngitsumik takornariaqarneq eqqarsaatigalugu.

Kisitsineq akisoq

Mariane Paviasenip kissaatigaa Naalakkersuisut Kujataani nattoralinnik 2023-mi kisitsissasut. Kisitsinerup ataatsimut katillugit 1 million koruuninik akeqarnissaa missingerpaa – kisitsinermut namminermut 500.000 koruuninik aamma allaffeqarfimmik sulisumik ilinniagartuumik atorfitsinitsinermut 500.000 koruuninik.

Frank Willep aningaasat taakkua atorlugit suliap peqqissaartumik ingerlanneqarsinnaanera upperinngilaa.

– Pipallataasorujussuussaaq, oqarpoq.

– Ukiup ataatsip ingerlanerinnaani peqqissaartumik kisitsisisoqarsinnaanngilaq. Tamanna aamma isumaarutissaaq nattoralit tallimanik ukioqaleraangamik aatsaat piaqqiorsinnaanngortarmata – tamatumalu saniatigut ukiut tamaasa piaqqisanngilluinnarmata. Nattoraleqassuseq eqqortumik paasisaqarfigineqassappat timmissat ukiut arlallit ingerlaneranni alaatsinaanneqartariaqassappat.

– 70-ikkunni kisitsineq kingulleq uagutsinnut ukiunik 12-inik sivissuseqaarsimavoq. Tamanna pissuteqarpoq, nattoraleqatigiiat ilaannaasa ukiuni aalajangersimasumi taamaallaat piaqqiornermut ilaasarnerannik, timmissallu aappariit ulluminni piaraqartut kisimik qularnaatsunik kisinneqarsinnaanerannik.

– Apriilimi maajimilu ivasoqarnerata nalaani ullut qanillinaveersarneqartussaapput timmissanit ullut qimanneqannginnissammata. Tamatuma saniatigut nattoralippaalussuit sivissuumik silarlutsillugu manniminnik piaqqaminnillu mikisunik annaasaqartarput. Tamanna ukioq manna takusimavarput, nilleqalunilu sialummik nittaallamillu nakkaasqartorujussuusi-mammatt. Allatut oqaatigalugu, ukiup ataasiinnaap ingerlaneranni nattoraleqassuseq allannguutaasinnaasullu aalajangersarneqarsinnaanngillat.



Nattoralik matumani mitermik pisaqarsimavoq.

Her har havørnen fanget en edderfugl.



Nattorallit terianniarpasuarunik tiguisarput taamalu perlerornermik siammatsaaliueqataallutik, Frank Wille oqaluttuarpoq.

Havørnene tager mange ræve og er dermed med til at bremse udbredelsen af rabies, fortæller Frank Wille.



© Frank Wille

Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiuutitut Avatangiisinullu Naalakkersuisup Kalistat Lundip IA-mioqatini Mariane Paviasen nattoralit pillugit oqallinnermi isumaqatiginngilaa.

Nalakkersuisoq for landbrug, selvforsyning, energi og miljø Kalistat Lund er uenig med IA-partifællen Mariane Paviasen i havørne-debatten.

Kalistat Lund savaatillit savaaraatiminnik annaasaqartarnerinut pissutaasunik tamanik misissuisoqarinnisaanik kissaateqarpoq.

Kalistat Lund ønsker en undersøgelse af alle årsager til, at fåreholderne mister deres lam.



© Jesper Hansen

Nattoralit pillugit IA-mi isumaqatigiinnginneq

Savaaqqat assigiinngitsorpasuarunik toqquteqartarput, nattoralillu ajornartorsiutaasorujussuunerat ilimanaateqanngilaq, naalakkersuisoq Kalistat Lund (IA) isumaqarpoq

TIMMISSAT

Jesper Hansen

jesper@sermitsiaq.gl

Savaaqqanik toqusoqartarnera savaatillinut nunamullu tamarmut ajornartorsiutaavoq. Kisianni nattoralinnik kisitsineq kililersuinerlu ajornartorsiummut aaqiissutaanaviangilaq, Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiuutitut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq, Kalistat Lund (IA), isumaqarpoq.

Tamanna saqqummiunneqarpoq Kujataani nattoralinnik kisitsinissamik timmissallu eqqissimattitaasut taakkua ilanngortorneqalermissaannik siunertaqartumik Mariane Paviasenip (IA) siunnersuutaa Inatsisartuni sapaatip-akunnerani kingullermi sisamann-

gornermi siullermeerneqarmat.

Kalistat Lundip erseqqissaatigaa, 2021-2030-mut Nunalerinermut Periusissiap atuutsinneqarinnissaa Naalakkersuisut sulisutigigaa. Suliap taassuma pingaaruteqartortaraa savaaqqat pissarsiaqarfiginerulerinissaat aamma savaaqqat toqusartut ikilinnissaat.

Savaaqqat toqusarnerinut pissutaasut arlalissuusut

– Savaaqqat toqusarneri pissutaasunit arlappasuarunik sunnerneqartarput, silarlunera, mineralinik amigaateqarneq, timminneq, savaaqqat ungalunut tattoqinnerat sunniisartunut ilaapput aammalu qimminit, teriannianit tulukkanit imaluunniit nattoralinnit aallarunneqartarlutik. Taamaalilluni savat tammarnarannut imaluunniit toqune-

rannut sunniisut, pissutaasartut arlaqarput, Kalistat Lund oqarpoq.

– Savaaqqat toqusartut qanoq amerlatigisut nattoralinnik pissuteqarnerisut, nattoralinnik kisitsinerinnakkut paasineqarsinnaanngilaq. Tamatumunnga pissutaavoq kisitsinerimi aappariinnik piaqqiortunik inersimasunik peqarfiit taamaallaat paasineqarsinnaammata. Nattoralinnik nutaqqanik aamma nattoralinnik inersimasunik ukiumi pineqartumi piaqqinngitsunik kisitsineq annertoorujussuarnik nalorninartortaqartussaavoq, tassami taakkua sumiiffimmi aalajangersimasumiittuunngimmata angalaannartuullutillu.

– 1970-ikkunni nattoralip nerisarisartaga Kalaallit Nunaata kujataani misissorneqarput. Misissuinerit takutippaat nattoralit anertunerpaatigut aalisakkanik timmissanillu imarmiunik uumassuteqartut. Nattoralit nerisaasa 5 procenti angullugit tassaapput uumasut miluumasut, tassaasut terianniat piara, silut aamma savaaqqat. Savaaqqat naapput aammalu misissuinerit takutippaat savaaqqap sapaatip akunnera ataaseq sinnerlugu utoqqaassusillit nattoralinnit tigu-neqarsinnaanissaminnut oqimaappallaalereersimasartut, Kalistat Lund ingerlaqqilluni

oqarpoq, taannalu Naalakkersuisut sinnerlugit Mariane Paviasenip siunnersuutaanut allannguutissatut siunnersuummik saqqummiussaqlaruni.

Tamakkiisumik misissuisoqassaaq

Allanngutissatut siunnersuummi pineqarpoq, nattoralinnik kisitsinerimut taarsuullugu savaaqqat tammartarnerannut imaluunniit toqusarnerannut pissutaasunik misissuisoqassaaq. Kalistat Lundip erseqqissaatigaa, misissuinerimi najukkani ilisimasat aallaavigneqassasut aammalu Kalaallit Nunaata kujataani nattoralit pissusilerortarnerisa allangorsimanerannik misissuineq imaqqassaaq.

Mariane Paviasenip Inatsisartuni siunnersuutaata siullermeerneqarnerata kingorna suliqaq maanna Eqqissimattitsinerimut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliamut ingerlateqqinneqarpoq. Aappasaanerineq Inatsisartuni novembarip 4-ani pissaaq.

Parteeqatigiit Kalistat Lund aamma Mariane Paviasen tamarmik Kujataaneersuupput.

Uenighed i IA om havørne

Lam dør af mange grunde, og intet tyder på, at havørnene er et stort problem, mener naalakkersuisoq Kalistat Lund (IA)

FUGLE

Jesper Hansen

jesper@sermitsiaq.gl

Det er et problem for fåreholderne og for landet som helhed, når lam dør. Men en optælling og regulering af havørnene løser ikke problemet, mener naalakkersuisoq for landbrug, selvforsyning, energi og miljø Kalistat Lund (IA).

Det kom frem, da Inatsisartut torsdag i sidste uge førstebehandlede et forslag fra Mariane Paviasen (IA) om en optælling af havørnene i Sydgrønland med henblik på

at bortskyde en del af bestanden af den fredede fugl.

Kalistat Lund fremhævede, at Naalakkersuisut arbejder på at udmønte Strategi for Landbrug 2021-2030. En vigtig del af dette arbejde er at øge udbyttet af lam og reducere lammedødeligheden.

Mange årsager til døde lam

– Lammedødeligheden er påvirket af en række faktorer, som omfatter vejret, mineralmangel, diarré, at lammene sidder fast i hegn, og at de bliver taget af hunde, ræve, ravn eller ørne. Der er således flere fakto-

rer, der påvirker, at lam forsvinder eller dør, sagde Kalistat Lund.

– En optælling af havørne alene kan ikke kortlægge, hvor stor en del af lammedødeligheden, der skyldes ørne. Årsagen er, at en optælling kun kan kortlægge forekomsten af voksne ynglepar. Optælling af unge havørne og voksne havørne, der ikke yngler det pågældende år, vil være forbundet med en meget stor usikkerhed, da disse ikke er stedfaste og strejfer rundt.

– I 1970'erne blev ørnens kostvaner undersøgt i Sydgrønland. Undersøgelserne viste, at havørne hovedsageligt levede af fisk og havfugle. Op mod fem procent af ørnernes føde bestod af pattedyr, som var både rævehvalpe, ådsler og lam. Lam udgjorde en meget lille del af ørnernes kost, og undersøgelserne viste, at lam, der er mere end en uge gamle, er for tunge til, at havørne kan tage dem, fortsatte Kalistat Lund, der på Naalakkersuisuts vegne stillede et ændringsforslag til Mariane Paviasens forslag.

Alle sten skal vendes

Ændringsforslaget går ud på, at der i stedet for en optælling af havørne laves en undersøgelse af de faktorer, der påvirker, at lam forsvinder eller dør. Kalistat Lund understreger, at undersøgelsen skal baseres på lokal viden og indeholde en opgørelse af udviklingen i antallet af havørne i Sydgrønland samt mulig adfærdændring hos havørnene i Sydgrønland.

Efter førstebehandlingen af Mariane Paviasens forslag i Inatsisartut er sagen nu sammen med Naalakkersuisuts ændringsforslag sendt videre til Frednings- og Miljøudvalget. Andenbehandlingen sker i Inatsisartut den 4. november.

Partifællerne Kalistat Lund og Mariane Paviasen stammer begge fra Sydgrønland.



© Frank Wille

Kujataani natorallit eqqissiallakallarsinnaapput. Natorallit ikilisarneqarnissaannik aalajangiineq siusinnerpaamik ukiut marluk qaangiuppata pissaq, Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiuutitut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik paasisutissiivoq.

Havørnene i Sydgrønland kan foreløbigt ånde lettet op. En beslutning om regulering af bestanden kommer tidligst om to år, oplyser Departementet Landbrug, Selvforsyning, Energi og Miljø.

Natorallit eqqissiallassinnaangorput

Kujataani natorallit ikilisarneqassanersut Inatsisartut aatsaat 2025-mi upernaakkut ataatsimiinnermi isummerfigissavaat

IKILISAANEQ

Jesper Hansen
jesper@sermitsiaq.gl

Savaatillit Kujataani natorallit ikilisarneqarnissaannik kissaateqaraluarnertik sussakkiiginnartariaqassavaat. Tamanna ukioq manna aappaaguluunniit pinavianngilaq.

Savaatillit isumaqarput natorallit savaaqanik ilanngartuivallaartartut. Taamaattumik siorna aasakkut savaatillit peqatigiit suleqatigiissut ukiumoortumik ataatsimeersuarneranni piumasarineqarpoq, natorallinik kisitsisoqassasoq natorallinik ikilisaasoqarnissaa siunertaralugu. Piumasaqaat

Mariane Paviasenimit (IA), Kujataani qinigaasumit, ingerlateqqinneqarpoq. Taanna Inatsisartuni ukiakkut ataatsimiinneranni savaatillit piumasaqaataannik aalajangiiffigisassatut siunnersuutitut saqqummiussivoq.

Tamannalu pingaartumik timmissanik ilisimatut takomariarisullu akerileerujussuarnerannik malitseqarpoq, Kujataani natorallit pinngortitami pisuussutitut takomariallu Kujataanut tikittarnerannut pissutaagaatasutut isigineqarmata.

Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiuutitut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq Kalistat Lund (IA), Mariane Paviasenitulli Kujataaneersoq, nalerisaavoq siunnersuullu unikaallatsillugu.

– Natorallit savaatillinnut ajornartorsiu-

taanerpaanngillat. Savaatillit savaaqanik annaasaqartarnerannut pissutaasorpasuaqarpoq – pissutaasullu tamakkuva qulaajartariaqarparput, Kalistat Lund ullormut oqaluu-serisassani pinngitsortitsiniutaasumik oqaaseqarpoq. Suliarlu ullumikkut tassunga killissimavoq, qulaajaanermik suliaqarneq taama ittoq sivisuujusarmat.

Qulaajaanermik suliaq annertoq

– Inatsisartut aalajangerput pissutsit savaaqat annaaneqartarnerannik toqusarnerannilluunniit kinguneqartartut misissuiffiqineqarnissaannik. Misissuineq najukkami ilisimasanik tunngaveqassaaq Kujataanilu natoralleqassutsip ineriartorneranik naatsorsuineramik kiisalu Kujataani natorallit pissusilersoriaasiisa allangngorsimasinnaanerannik misissuineramik imaqaasalluni, Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiuutitut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfimmi immikkooortoraqarfimmu pisortaq, Mettelise Fritz Hansen, oqaluttuarpoq.

– Misissuineq tamanna ingerlatileruttorparput. Misissuinerup inernera Inatsisartunut kingusinnerpaamik 2025-mi upernaakkut ataatsimiinnermi saqqummiunneqassaaq.

Taamaattumik savaatillit natorallinik ikilisaanissamat akuerineqarsinnaalernissamat naammagittarlutik utaqqisariaqarput. Tamannalu timmiarsiup Frank Willep, Kalaallit Nunaanni natorallinik illersuinerpaasup, nuannaarutigaa.

– Aaqqiussutitut toqqarneqartoq naammagisimaartorujussuara. Siorna natorallinik kisitsinerup suliarissallugu ajornakusoor-torujussuusarnera mianersoqqussutigaa. Ukiumi ataasiinarmi ingerlanneqarsinnaangilaq. Aappaattut natorallinik ikilisaanerup savaatillit savaaqanik annaasaqartarnerannik ajornartorsiuterpiaasumut aaqqiussutaanavianginneranik naalakkersuisoq isumaqatigilluinnarpara, Frank Wille Sermitsiamut oqarpoq.

Havørnene kan ånde lettet op

Først på forårssamlingen i 2025 skal Inatsisartut tage stilling til, om havørnene i Sydgrønland skal reguleres

REGULERING

Jesper Hansen
jesper@sermitsiaq.gl

Fåreholderne kan godt opgive deres ønske om at regulere havørnebestanden i Sydgrønland. Det kommer hverken til at ske i år eller næste år.

Fåreholderne mener, at havørnene tager lam. På sidste sommers årsmøde i fåreholderforeningen krævede man derfor, at der blev foretaget en optælling af havørnene med henblik på en regulering af bestanden.

Kravet blev fulgt op af Mariane Paviasen (IA), der er valgt i Sydgrønland. På efterårssamlingen i Inatsisartut rejste hun fåreholdernes krav som beslutningsforslag.

Det medførte et sandt fugletræk af protester fra især ornitologer og turistfolk, som betragter de sydgrønlandske havørne som en berigelse af naturen og en god grund til, at turisterne kommer til Sydgrønland.

Naalakkersuisoq for Landbrug, Selvforsyning, Energi og Miljø Kalistat Lund (IA), der ligesom Mariane Paviasen stammer fra Sydgrønland, gydede olie på vandene og skød forslaget til hjørne.

– Havørnene er ikke det største problem

for fåreholderne. Der er mange årsager til, at fåreholderne mister lam – og de årsager skal vi have kortlagt, lød det i en afværgedagsorden fra Kalistat Lund. Og der står sagen så i dag, for sådan en udredning tager tid.

Stort udredningsarbejde

– Inatsisartut besluttede at udarbejde en undersøgelse af de faktorer, der påvirker, at lam forsvinder eller dør. Undersøgelsen skal baseres på lokal viden og indeholde en opgørelse af udviklingen i antallet af havørne i Sydgrønland samt mulig adfærdssændring hos havørnene i Sydgrønland, fortæller afdelingschef Mettelise Fritz Hansen fra Departementet for Landbrug, Selvforsyning, Energi og Miljø.

– Vi er nu i gang med at foretage denne undersøgelse. Resultatet vil blive forelagt

for Inatsisartut senest på forårssamlingen 2025.

Så fåreholderne må væbne sig med tålmodighed, før de får lov til at skyde havørnene. Det resultat er er ornitologen Frank Wille, der er Grønlands varmeste fortalere for havørnene, glad for.

– Jeg er meget tilfreds med den valgte løsning. Sidste år advarede jeg om, at en havørnetælling for det første er meget svær at gennemføre. Det kan man ikke gøre på et år. For det andet er jeg helt enig med naalakkersuisoq i, at en regulering af havørnene ikke løser det egentlige problem, som er, at fåreholderne mister lam, siger Frank Wille til Sermitsiaq.

Naalakkersuisut: Det er ikke kun ørnenes skyld

IA's inatsisartutmedlem Mariane Paviasen ønsker at mindske dødeligheden blandt lam ved at optælle og eventuelt regulere ørnebestanden. Naalakkersuisut mener, at der er en række andre faktorer end ørnen, der skal undersøges.



Foreningen Timmiaq har gjort Mariane Paviasen opmærksom på, at der i Norge findes en alternativ metode til at skræmme ørnene frem for at skyde dem. Arkivfoto/ Leiff Josefsen

Anders Rytøft

Offentliggjort mandag 17. okt 2022 14:03

Ørnene i Kommune Kujalleq skal optælles, så man kan tage stilling til, om bestanden skal reguleres for at beskytte lammene mod at blive spist af rovfuglene.

Det mener Mariane Paviasen (IA), der har stillet et beslutningsforslag, som 13. oktober blev behandlet i Inatsisartut.

Her fremgår det, at bestanden af ørne, som har været fredet siden 1973, ifølge Sydgrønlands fåreholdere er voksende - og det er et problem, fordi ørnene spiser deres lam.

Mariane Paviasens forslag beror på Naturinstituttets observationer om, at bestanden er vokset, og at flere fåreholdere har problemer med ørne. Mariane Paviasen oplyser, at der er bevis for, at ørne spiser lam. Derudover fortæller fåreholderne, at ørnenes jagtmetoder har ændret sig, så ørnene nu jager i flok, hvor de før i tiden jagede alene.

Bakker op

Oven på beslutningsforslaget oplyser naalakkersuisut i et notat, at ørnenes kostvaner, som sidst blev undersøgt i 1970'erne, hovedsageligt består af fisk og havfugle. Op mod fem procent af ørnenes føde består af pattedyr, som er både rævehvalpe, ådsler og lam:

"Lam udgjorde en meget lille del af ørnenes kost, og undersøgelserne viste, at lam, der er mere end en uge gamle, er for tunge til, at havørne kan tage dem", står der i notatet.

Ikke desto mindre finder naalakkersuisut de nye oplysninger om ørnenes ændrede adfærd meget interessant og bakker op om en fyldestgørende undersøgelse af denne adfærd og lammenes forsvinden og dødelighed.

Flere faktorer

Undersøgelsens skal foretages med henblik på at øge udbyttet af lam og reducere lammedødeligheden, som - ifølge naalakkersuisut - er påvirket af en række faktorer, herunder vejret, mineralmangel, diarré, at lammene sidder fast i hegn - og at de bliver taget af hunde, ræve, ravne eller ørne.

Der er således flere faktorer, der påvirker, at lam forsvinder eller dør.

En optælling af havørne alene kan ikke kortlægge, hvor stor en del af lammedødeligheden, der skyldes ørne, mener naalakkersuisut.

Årsagen er, at en optælling kun kan kortlægge forekomsten af voksne ynglepar. Optælling af unge havørne og voksne havørne, der ikke yngler det pågældende år, vil være forbundet med en meget stor usikkerhed, da disse ikke er stedfaste og strejfer rundt.

Norsk alternativ

- Jeg synes, at den første behandling (af beslutningsforslaget, red.) gik rimelig godt. Der er kommet noget godt ud af det, fordi naalakkersuisut kom med deres eget ændringsforslag, som går ud på, at det ikke kun skal dreje sig om havørne, men generelt om lammedødeligheden, siger Mariane Paviasen:

- Naleraq siger, at vi bare skal gøre noget ved ørnene uden først at lave en undersøgelse, men det er ikke den vej, vi skal gå. Vi skal først have dokumentation for, hvor stort problemet egentlig er.

Mariane Paviasen, der i beslutningsforslaget mener, at det er nødvendigt at diskutere muligheden for at mindske bestanden af ørne i nogle områder i nærheden af fåreholderstederne, er blevet klogere. Foreningen Timmiaq har gjort hende opmærksom på, at der i Norge findes en alternativ metode til at skræmme ørnene frem for at skyde dem.

- Det er interessant, men vi må se, hvad der skal ske til den tid, siger Mariane Paviasen og oplyser, at det lige nu ser ud til, at naalakkersuisuts beslutningsforslag bliver vedtaget

Naalackersuisut: Nattorallit tamanna kisimik pisuussutigingilaat

IA sinnerlugu Inatsisartuni ilaasortap Mariane Paviasenip nattoralinnik kisitsinikkut ikilisaanikullu savaaqqanik toqusoqartarnera annikillisikkusuppaa, naalackersuisulli nattorallit kisiisa pinnagit pissutsilli allat arlallit aamma misissorneqartariaqartut isumaqarput.



Peqatigiiffimmit Timmiamit Mariane Paviasenimut ilisimatitsissutigineqarsimavoq Norgemi nattorallit aallallugit toqunneqarnissaannut sanilliullugu qimaatinneqartalersimasut. Arkivfoto/ Leiff Josefsen

ANDERS RYTOFT

Published 17 October 2022 - 14:03

Kommun Kujallermi nattorallit kisinneqassapput, tassani savaaqqat nattoralinnit nerineqarnissamut illersorniarlugit ikilisarneqassanersut isummerfigineqassalluni.

Taamatut isumaqarpoq Mariane Paviasen (IA), aalajangiiffigisassatut siunnersuuteqarsimasoq, siunnersuutaa Inatsisartuni oktobarip 13-iani suliarineqarpoq.

Siunnersuutaani allassimavoq nattorallit 1973-imili eqqissisimatitaalersimasut amerliartuinnarnerat Kujataani savaatilinnut ajornartorsiutaalersimasut - nattorallit savaarartortarnerat pissutigalugu.

Mariane Paviasenip siunnersuuteqarnermini Pinngortitaleriffimmit nattorallit amerliartornerat maluginiarneqarsimanagera aamma savaatillit nattoralinnik ajornartorsiuteqarnerat tunngavigivai. Mariane Paviasenip ilisimatitsissutigaa, nattorallit savaarartortarnerat uppenarsarneqarsimasoq. Tamatuma saniatigut savaatillit oqaluttuarisimavaat, nattorallit piniariaasiat allanngorsimasoq, nattorallimmi siornatigut kisimiillutik piniartaraluartut maanna arlaliullutik piniartalersimapput.

Tapersiisut

Aalajangiiffigisassatut siunnersuutigineqartup saniatigut Naalackersuisut allallutik ilisimatitsissutigaa, 1970-ikkunni nattorallit nerisarisartagaannik misissuisoqarmat nattorallik aalisagartornerullutillu imarmiunik timmiartornerusartut paasineqarsimasoq. Nattoarlik nerisarisartagaasa fem procentii uumasuupput miluumasut, soorlu terianniat piaraat, silut savaaqqallu:

"Savaaqqat nattoralnit nerisaanni annikitsuaraaraannaapput aammalu misissuinerit takutippaat savaaqqap sapaatip akunnera ataaseq sinnerlugu utoqqaassusillit nattoralinnit tiguneqarsinnaanissaminut oqimaappallaalereersimasartut", akissuteqaammi allassimavoq.

Naalakkersuisut taamaakkaluartoq nattoralnit piniariartaasiisa allanngorsimanerannik paasissutissat soqutiginarlippaat, piniariartaasiisalu allanngorsimanerat aamma savaaqqat tammarlutillu toqusarnerat tamakkiisumik misissorneqarnissat tapersorsorlugu.

Pissutaasartut arlaqartut

Savaaqqat iluaqutaanerulernissaat toqusartullu ikilisarneqarnissaat siunertaralugu misissuisoqassaaq, tassani - naalakkersuisut naapertorlugit - silarlunnera, mineralinik amigaateqarneq, timminneq, savaaqqat ungalunut tattoqinnerat sunniisartunut ilaapput aammalu qimminit, teriannianit, tulukkanit imaluunniit nattoralinnit aallarunneqartarlutik.

Tassa savaaqqat tammartarnerannut toqusarnerannulluunniit pissutsit arlallit sunniuteqartarput.

Savaaqqat toqusartut qanoq amerlatigisut nattoralinnik pissuteqarnersut, nattoralinnik kisitsinerinnakkut paasineqarsinnaanngitsoq naalakkersuisut isumaqarput.

Tamatumunnga pissutaavoq kisitsinermi aappariinnik piaqqiortunik inersimasunik peqarfiit taamaallaat paasineqarsinnaammata. Nattoralinnik nutaqqanik aamma nattoralinnik inersimasunik ukiumi pineqartumi piaqqinngitsunik kisitsineq annertoorujussuarnik nalorninartortaqartussaavoq, tassami taakkua sumiiffimmi aalajangersimasumiittuunngimmata angalaannartuullutillu.

Norgemi allatut iliuuseqartartut

- Isumaqarpunga siullermeerlugu suliarineqarnera ajunngitsumik ingerlasoq. Tassani paasisaqarnarpoq, Naalakkersuisummi allannguutissatut siunnersuuteqarput, tassani paasissutissiissutigineqarluni nattoralnit kisimik pineqaratik savaaqqalli toqusarnerat ilangullugu misissorneqassasoq, Mariane Paviassen oqarpoq:

- Naleqqamit oqaatigineqarpoq, misissueqqaanngikkaluarluta nattoralnit iliuuseqarfigiinnarsinnaagivut, tamannali aqputissaasorinngilara. Ajornartorsiummi qanoq annertutiginersoq uppersaqqaartariaqarparput.

Mariane Paviassen aalajangiiffigisassatut siunnersuummini isumaqartoq, nattoralinnik savaateqarfiit eqqaanniittunik ikilisaasinnaanarup oqaluuserisariaqarnera pisariaqartoq paasisaqarnerusimavoq. Peqatigiiffimmit Timmiamit oqarfigineqarsimavoq, Norgemi nattoralnik aallaallugit toqunneqarnissaannut sanilliullugu qimaatinneqartalersimasut.

- Tamanna assut soqutiginarpoq, qanorlu pisoqarumaarnersoq takujumaarparput, Mariane Paviassen oqarpoq, ilisimatitsissutigalugulu Naalakkersuisut aalajangiiffigisassatut siunnersuutaat akuerineqartussatut isikkoqarpasittoq.